TRATAMENTO EDUCATIVO ALUMNADO CON TDAH

IES Castro Alobre

Departamento de Orientación

CC BY SA

Resumo baseado no Protocolo de Consenso sobre TDAH na Infancia e na Adolescencia nos Ámbitos Educativo e Sanitario

1.- Medidas a nivel de centro

2.- Medidas a nivel de aula

3.- Medidas a nivel individual

- Antes e durante a realización das tarefas
- Tarefas para a casa
- Instrumentos de avaliación
- Outras cuestións: Conduta

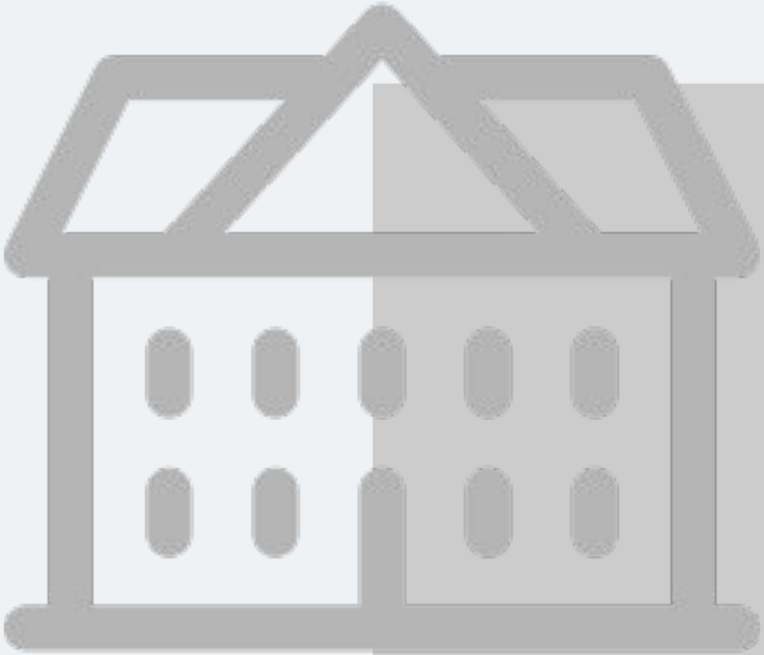

1.- MEDIDAS A NIVEL DE CENTRO

CONSENSUADAS

RECOÑECIDAS

PROXECTO EDUCATIVO

↓

PLAN XERAL DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

↓

PROGRAMACIÓN XERAL ANUAL

ACEPTADAS

PÚBLICAS

ANTES DO INICIO DO CURSO

IDENTIFICACIÓN DO ALUMNADO

- Alumnado procedente de Educación Primaria
- Alumnado de novo acceso
- Alumnado xa escolarizado no centro

UBICACIÓN DO ALUMNADO

- Distribución en grupos atendendo a:
  - Características persoais.
  - Recomendacións profesorado
  - Espazos
  - Medidas de atención á diversidade dispoñibles

INICIO

DO CURSO

COMUNICACIÓN AO PROFESORADO

- Información ao profesorado a través de reunión co Equipo docente.
- Entrega de documento-resumo de Recomendacións para atención ao alumnado establecidas no Protocolo TDAH

AVALIACIÓN INICIAL

Conclusión sobre as necesidades educativas e determinación de **medidas de atención á diversidade ORDINARIAS/EXTRAORDINARIAS** que garantan a resposta educativa

DURANTE

O CURSO

SEGUIMENTO PROFESORADO

- Elaboración de informes por materia en cada avaliación
  - INFORME

SEGUIMENTO TITORÍA/DEPARTAMENTO DE ORIENTACIÓN

- Revisión de informes profesorado
- COMUNICACIÓN COAS FAMILIAS

AO FINALIZAR O CURSO

SEGUIMENTO

- Elaboración de informes por materia en cada avaliación
  - INFORME
- O informe xúntase ao informe de cualificacións

PROPOSTA DE POSIBLES MADS PARA O SEGUINTE CURSO

- PMAR
- AGRUPAMENTOS FLEXIBLES
- FPB

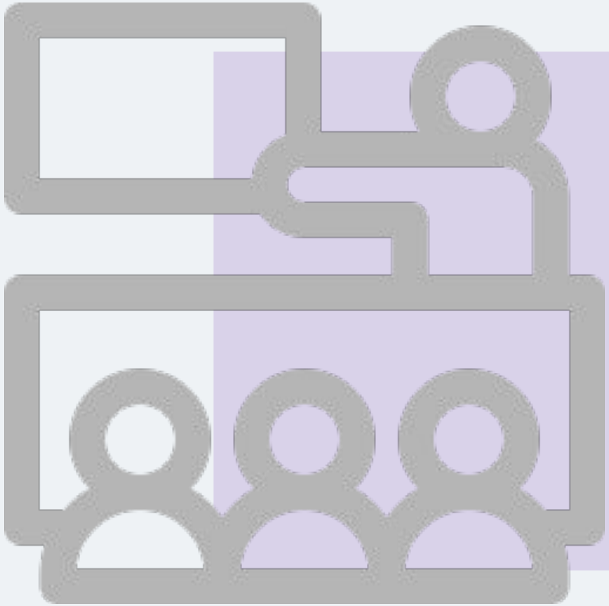

1.- MEDIDAS A NIVEL DE AULA

Tipo de aula.	O alumnado con TDAH debe estar nunha **aula con bo clima de traballo** e, de ser posible, na **que non coincida con alumnado con problemáticas semellantes.**
Localización da alumna ou do alumno na aula	Alumnado que debe estar **sentado cerca da mesa do profesorado** Ao lado de **compañeiras ou compañeiros que lle sirvan de modelo** de tranquilidade, de orde e de axuda. Débese **evitar proximidade a portas, fiestras, papeleiras** e lugares de maior tránsito, así como a estímulos sonoros ou visuais. Cando se realicen **traballos en grupo hai que ser coidadosos coa localización** do grupo (próximo ao profesorado) e coa elección das compañeiras e dos compañeiros. En **actividades individuais, deberá ocupar unha mesa separada, orientada cara a mesa do profesorado**
Mesa da alumna ou do alumno.	Enriba da mesa só estarán os **materiais que necesite para realizar a tarefa**, e, ao remate, deberá recollelos e gardalos, e hase de evitar que acabe xogando con eles

Normas de convivencia consensuadas na aula

Negociaranse co alumnado **unhas cantas normas** de funcionamento (non moitas) e as consecuencias do seu cumprimento e incumprimento. Estas normas **debe escribilas o propio alumnado, han de estar visibles na aula**, e deben ser repasadas, con frecuencia, polo conxunto da clase. O profesorado **evitará os enfrontamentos verbais e retadores** cando se esixe o cumprimento das normas.

Aconséllase **firmeza, sen implicarse emocionalmente, e non culpar diante das compañeiras e dos compañeiros** (o alumnado con TDAH non actúa así porque quere, senón porque non pode evitar ese comportamento). Manter un **ambiente estruturado, motivador e con rutinas predicibles** axudaralle ao alumnado a sentirse seguro e a saber o que ten que facer en cada momento.

NORMAS DE AULA elaboradas polo alumnado, consensuadas e en positivo

Como a conduta é social, debemos t**raballar as relacións interpersoais** dentro da aula a través de

- **DINÁMICAS DE TRABALLO**
- **DINÁMICAS DE RELACIÓN.**

Manual: Técnicas

F**avorecer a cohesión de grupo e o sentimento de pertenza:** A través de dinámicas de cohesión grupal e mediante traballos cooperativos con unha finalidade común na que todas as persoas do grupo teñan responsabilidades e poidan traballar.

Metololoxías

que benefician a atención á diversidade

DUA (Deseño Universal de Aprendizaxe)

ABP (Aprendizaxe baseado en Proxectos)

Aprendizaxe Cooperativo

DUA.... Que é?

É un enfoque que prima a **flexibilización do currículo desde que se xesta, para que sexa aberto e accesible desde o principio.** Un currículo onde se eliminen ou reduzan ao máximo as barreiras para a aprendizaxe que existen nos contextos educativos; un currículo que non necesite ser adaptado a posteriori.

Debe asegurar que todos os alumnos e alumnas poidan seguir o currículo, facilitando **diferentes formas de representación, expresión, acción e motivación**. Por que? **Dado que non hai unha única maneira de aprender, non debería haber unha única forma de ensinar.**

O DUA implica que poñamos a nosa mirada na capacidade e non na discapacidade, que prioricemos unha visión humanista da educación, que fuxamos do modelo de déficit para centrarnos nun modelo competencial, **que vexamos como discapacitantes aos contextos e non ás persoas, porque todos temos capacidades**, pero dun modo diferente.

6 razones para utilizar el DUA
Diseño Universal para el Aprendizaje

1 Atender a la diversidad

2 Facilitar un currículo flexible

3 Educar a alumnos competentes

4 Favorecer la accesibilidad

5 Aplicar la neurociencia

6 Reivindicar diferentes capacidades

crea

cc BY SA

JUNTA DE EXTREMADURA
Consejería de Educación y Empleo

PRINCIPIOS

1. Proporcionar múltiples medios de representación. O QUE da aprendizaxe: actívanse as redes de recoñecemento. Seguindo este principio, debemos **presentar a información ao alumnado mediante soportes variados e en formatos distintos**, tendo en conta as diferentes vías de acceso e procesamento da información.

2. Proporcionar múltiples formas de acción e expresión. O COMO da aprendizaxe: actívanse as redes estratéxicas. Seguindo este principio, debemos ofrecer ao alumnado diferentes posibilidades para expresar o que saben, para organizarse e planificarse.

3. Proporcionar múltiples formas de implicación. O PORQUÉ da aprendizaxe: actívanse as redes afectivas. Trátase de utilizar diferentes estratexias para motivar ao alumnado, manter esa motivación e para facilitar a súa participación activa no proceso de ensino-aprendizaxe.

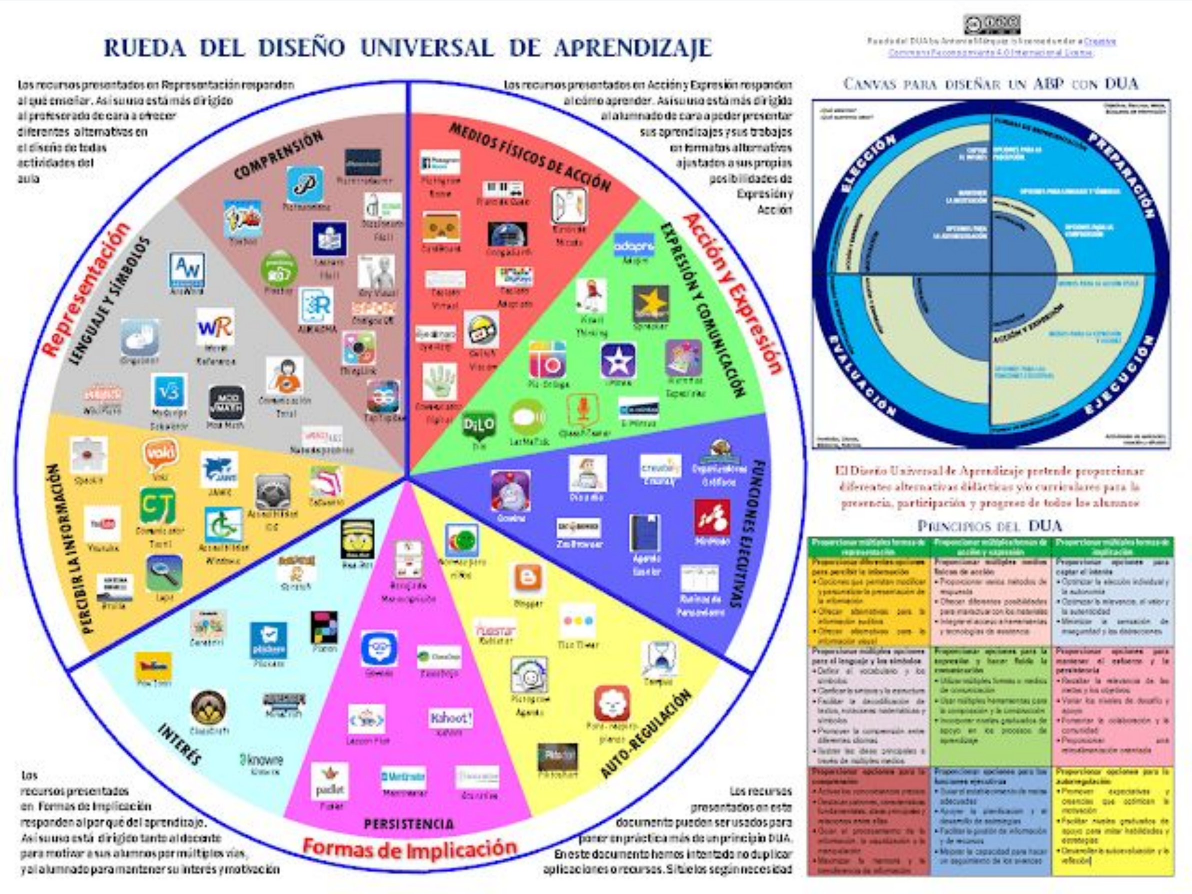

Antonio Márquez.Blogue: [Si es por el maestro nunca aprendo]

[Rueda DUA]

Carmen Alba Pastor,José Manuel Sánchez Serrano, Ainara Zubillaga del Río Diseño Universal para el Aprendizaje (DUA) Pautas para su introducción en el currículo Recuperado de https://www.educadua.es › dua › dua_pautas_intro_cv decembro de 2019

Blogue de Antonio Márquez: Si es por el maestro nunca aprendo

Blogue Coral Elizondo: Mon petit coin déducation

Blogue José Blas García: Tranformar la escuela

ABP

É unha forma de traballo na aula que **permite ofrecer un modelo de participación para todo o alumnado**, un modelo inclusivo, pero é preciso adaptalo para que a resposta educativa sexa para todo o alumando:

Para que un ABP se convirta en **inclusivo** debe **partir dunha avaliación inicial e análise previa dos alumnos** aos que vai dirixido.

- É necesaria unha planificación previa
- Nesta planificación é preciso o derribo de barreiras: cognitivas, sociais, sensoriais ou físicas.
- Realizar os reaxustes necesarios para atender a todo o alumnado

https://conecta13.com/canvas/

https://www.antonioamarquez.com/descubrir-las-barreras-la-inclusion-en/

Favorecer a adquisición e mellora de habilidades para a vida (OMS)

1. Autocoñecemento
2. Empatía
3. Comunicación asertiva
4. Relacións interpersoais
5. Toma de decisións
6. Maneso de problemas e conflitos
7. Pensamento creativo
8. Pensamiento crítico
9. Manexo de emocións e sentimentos
10. Manexo de tensións e estres

Materiais de apoio para a aula e titorías:

Esther Ruíz Palomo: Proyecto HHSS
AVANCEMOS: Enseñanza de Habilidades sociales
CEDRO: Cuaderno de trabajo de habilidades para la vida

3.- MEDIDAS A NIVEL INDIVIDUAL

Adaptar o currículo ás capacidades, ao estilo de aprendizaxe e ás necesidades do alumnado é sempre a primeira e a mellor resposta para solucionar os problemas de aprendizaxe e de conduta.

1.- Antes e durante a realización das tarefas
2.- Tarefas para a casa
3.- Instrumentos de avaliación
4.- Outras cuestións: Conduta

1.- ANTES E DURANTE A REALIZACIÓN DAS TAREFAS

- Alternar **actividades teóricas con traballo práctico**.
- **Antes de empezar unha actividade, hai que explicala de xeito claro e sinxelo,** e asegurarse de que a entendeu todo o alumnado.
- **Utilizar estratexias para captar a atención inicial** como cambios de entoación, xesticulación e dramatización.
- **Segmentar as actividades longas e limitar o número destas** (mellor facer tres correctas ca cinco incorrectas).

- **Supervisar frecuentemente a realización**, para reforzar positivamente ou para reconducir a execución ou as distraccións.
- Utilizar **reforzos e apoios visuais** na instrución oral.
- **Combinar actividades** máis estimulantes con outras menos motivadoras.
- **Variar os exercicios,** para que non se aburra.
- Conseguir a **colaboración dun compañeiro ou dunha compañeira "responsable",** para que lle axude a comprender e a realizar as tarefas.
- **Utilizar reforzos positivos para motivar** (eloxios privados e públicos, colocar os seus traballos no taboleiro da clase, levar os traballos á casa cunha felicitación, utilizar un sistema de puntos ou economía de fichas, etc.).

Estratexias expositivas

A **memoria de traballo** do alumnado con TDAH pode presentar algunhas dificultades: capacidade limitada, pola cantidade de información que pode reter simultaneamente, e escasa duración temporal na que se pode manter. Para compensar esta carencia, á hora de explicar, o profesorado debe ter en conta as seguintes estratexias:

- Antes de empezar, ha de **asegurarse de que atende.**
- **Utilizar frases curtas e claras.**
- Manter o **contacto visual e permanecer cerca.**
- **Focalizar a atención nos conceptos "clave".**
- **Utilizar estímulos visuais e modificar o ritmo da exposición, coas debidas pausas.**
- **Presentar a idea principal explicitamente** ao principio da explicación.
- Utilizar **estratexias de categorización e imaxes mentais de conceptos**.
- Implicala ou implicalo, **promovendo a súa participación con preguntas sinxelas.**

- Proporcionarlle un **sistema de titoría dun compañeiro ou dunha compañeira** que lle axude a revisar os puntos fundamentais da explicación, e **promover que o alumnado con TDAH explique os conceptos a estudantes con máis dificultades ca el**.

- Por outra parte, o profesorado debe **asegurarase de que o alumnado o mira aos ollos**, que entende o exposto e, de ser o caso, que copiou o sinalado. Con esta finalidade **formularánselle algunhas preguntas**, para que as poida responder correctamente

A **titoría entre iguais favorece a aprendizaxe**, polo tanto.......

- Potenciar a aprendizaxe cooperativa, onde aprende xunto alumnado diferente.

- Promover a aprendizaxe en grupos interactivos.

- Promover a realización de debates.

- Procurar que as compañeiras e os compañeiros do alumnado con TDAH lle poidan axudar a realizar as tarefas, que o ignoren cando quere chamar a atención con condutas inadecuadas e que lle presten axuda cando atende e se centra nas tarefas.

A atención pode mellorarse:

- **Se se negocian co alumnado períodos curtos de atención** cando realiza tarefas, de cara a ir aumentando a súa duración de forma progresiva.

- **Se se reforza o esforzo polo aumento de tempo de atención.**

- **Se se inclúen actividades onde poida ter éxito**, segmentando en fases as máis difíciles e negociando un tempo para rematar cada unha.

Estratexias para mellorar a reflexividade (I)

Para incrementar os procesos de reflexión pódese:

- Ensinar t**écnicas útiles para a mellora no funcionamento cognitivo e no control** da atención.
- Proporcionar estratexias de memorización.
- Ensinar estratexias diferentes para un mesmo problema, co fin de aprender a xeneralizar.
- Fomentar o traballo en grupo, xa que a cooperación mellora as estratexias analíticas e a conduta.

Estratexias para mellorar a reflexividade (I)

- Non presentar actividades con límite rigoroso de tempo, o que favorece a impulsividade e a tendencia a "saír do paso".
  - Proporcionar axuda para o repaso e a autoavaliación.
  - **Entrevistas regulares entre o profesorado e a familia**. A evolución positiva do alumnado dependerá da actuación do profesorado e do apoio da súa propia familia. Cómpre establecer entrevistas periódicas do profesorado titor coa familia (aconsellable cada 2 ou 3 semanas) para intercambiar información sobre os progresos nos planos académico, social e emocional, así como sobre as dificultades atopadas e as estratexias compartidas para superalas.

2.- TAREFAS PARA A CASA

- **Reducir e fragmentar** as actividades.
- **Supervisar os exercicios e asegurarse de que entendeu** o que ten que facer
- **Utilizar reforzos e apoios visuais** na instrución oral.
- **Non sobrecargar de tarefas para a casa,** e seleccionar ben aquelas que se consideren máis importantes.

IMPORTANTE:

Se a familia lle axuda……moitísimo tempo de adicación

Se a familia non lle axuda…….Inxustiza social

3.- TIPOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

- Utilizar diferentes formas e instrumentos de avaliación.

Utilizar diferentes tipos de avaliación:

- Autoavaliación
- Coavaliación
- Heteroavaliación

Utilizar diferentes técnicas e instumentos

- Observación
- Probas orais e escritas
- Autoinformes
- Portfolios

Técnicas	Instrumentos	Tipo
Observación	Registros Anecdóticos	
	Listas de cotejo	
	Escalas	
Comprobación	Pruebas	Orales
		Escritas
		De actuación
Autoinforme	Cuestionarios	Abiertos
		Cerrados
	Informes	Abiertos
		Guiados
	Entrevistas	Abiertas
		Guiadas
	Intravistas	
Otros	Análisis de contenido	
	Portafolios	

INSTRUCIÓNS PARA AS PROBAS (I)

- Que os exames escritos sexan curtos e con preguntas breves, cerradas, claras e con vocabulario sinxelo.
- Complementar os exames escritos de forma oral, cando se observa que están incompletos.
- Alternar a forma de presentación das cuestións que ten que responder o alumnado (de forma oral, escrita ou coas novas tecnoloxías).
- Pactar a fórmula máis idónea para realizar os exames (oral ou utilizando o ordenador), debido ás dificultades de escritura dalgún alumnado con TDAH.

INSTRUCIÓNS PARA AS PROBAS (II)

- Deixar máis tempo para os exames ou probas escritas, incluso dividilas en dúas sesións, e ser flexibles na súa duración.
- **Presentar escrito o texto dos exames, salientando as partes máis i**mportantes de cada cuestión e, no caso de preguntas complexas, diferenciando ben cada tarefa.
- Deixar suficiente espazo entre as preguntas, e supervisar a súa comprensión e execución
- Posibilitar que o alumnado que o desexen poidan recuperar, durante a avaliación, os exames suspensos.
- Pedir que se revisen os traballos e os exames antes de entregalos

Exemplos exames adaptados:

LINGUA CASTELÁ ESO

MATEMÁTICAS APLICADAS 3º ESO EXAME UD 1

MATEMÁTICAS APLICADAS 3º ESO EXAME UD 1 TDAH

Estratexias para mellorar a motivación e a autoestima

- Fomentar unha **relación positiva entre o alumnado e o profesorado.**
- **Coñecer o seu estilo de aprendizaxe, as súas capacidades, as súas preferencias e motivacións.**
- Ofrecerlle ao alumno **experiencias de éxito,** e reforzarase calquera pequeno logro na aprendizaxe e/ou na conduta.
- Ofrecerlle **confianza e expectativas positivas**, facéndolle correccións respecto á súa tarefa e achegando propostas de mellora.
- **Axudarlle a coñecer e a manexar as súas emocións** (baixa tolerancia á frustración, dificultades para atrasar a gratificación).
- **Evitar avaliar sempre negativamente e proxectar expectativas de éxito.**

USO DA AXENDA

A axenda é un instrumento moi útil, imprescindible para o alumnado con TDAH, tanto para servir de canle de comunicación coa familia, coma para lle axudar ao alumnado a levar ao día as súas tarefas. De aí que a axenda debe:

- Supervisarse pola familia e polo profesorado, tratando de que o alumnado aprenda a usala.

- Servir para que o profesorado escriba diariamente algo positivo e poderanse mencionar, a continuación, aspectos que hai que mellorar.

- Usarse para que as familias e o alumnado coñezan, con antelación suficiente, as datas dos exames, os contidos que teñen que preparar, as datas para entrega de traballos, os libros de lectura, etc.

- **Usarse para reforzar e eloxiar o bo rendemento e comportamento.**

Estratexias para controlar e mellorar a conduta.

Como o obxectivo é aumentar os comportamentos axeitados e diminuír os comportamentos inadecuados.Hai que amosar unha actitude tolerante, flexible e paciente, e o profesorado debe actuar como un modelo de conduta reflexiva para o alumnado. Pódense utilizar como criterios xerais de manexo da conduta os seguintes:

- O reforzo positivo de condutas adecuadas ou aproximacións.
- Evitar as recriminacións verbais, corrixir en privado e felicitar en público.
- Ignorar os comportamentos de chamadas de atención que non son moi molestos.
- Permitir momentos de descanso, como levantarse, borrar o encerado, repartir cadernos.
- Utilizar puntos para conseguir premios ou incentivos.
- Establecer consignas non verbais co alumnado para advertilo do incumprimento dalgunha norma.
- Evitar a acusación, ridiculización, etiquetaxe moral ou estigmatización.
- Anticiparse e prever situacións que poidan presentar problemas.
- Realizar entrevistas periódicas individuais co alumnado sobre o seguimento e motivación da conduta e sobre o seu traballo.
- Facer contratos de conduta adaptados á idade do alumnado.

Técnicas de modificación de conduta

Utilízanse para favorecer o cambio de comportamento a través dunha serie de estratexias. Con elas preténdese reducir ou eliminar as condutas problemáticas e fortalecer as condutas adecuadas. As máis eficaces no tratamento do TDAH son:

- Técnicas para incrementar a conduta desexada, como o reforzo positivo e a economía de fichas.
- Técnicas para reducir as condutas non desexadas, como retirar a atención diante dunha conduta inadecuada, reforzar condutas alternativas, privalo de obter reforzamento etc.
- Outras técnicas para a mellora cognitiva. A mellora nos procesos cognitivos favorécese coa exercitación en: • Autoinstrucións.
- Solución de problemas.
- Autoobservación.
- Atribución adecuada dos éxitos e dos fracasos.
- Habilidades sociais.
- Estratexias de intervención nas dificultades específicas da aprendizaxe. Hai que atender o posible atraso escolar que pode asociarse ao TDAH, polo que debe prestarse especial atención ao tratamento da lectura, da comprensión escrita, da expresión escrita, da numeración, do cálculo e da resolución de problemas matemáticos.

- Toda conduta **ten tres compoñentes**:

  - **Pensamentos**
  - **Emocións**
  - **Actitudes e comportamentos**

Se so nos fixamos no último o único que imos facer é tentar CONTROLAR as condutas negativas e, **en ningún caso, conseguiremos modificalas.**

- Para mellorar/modificar temos que traballar os **pensamentos e as emocións.**